

Kanadská autorka detektívok vo svojej životnej forme

LOUISE PENNY

**tak
vchádza
svetlo**

Z angličtiny preložila Marina Góliková

LOUISE PENNY

**tak
vchádza
svetlo**

premedia

Edícia LABYRINT, 3. zväzok

Louise Penny

TAK VCHÁDZA SVETLO

How the Light Gets In

Prvé vydanie

Vydala Premedia Group, s. r. o., Bratislava 2014, ako svoju 54. publikáciu

www.premedia.sk

Grafická úprava textu Izabela Koska

Jazyková úprava a redakcia Martin Grbjar

Obálka Martin Mistrík (www.zelenaluka.sk)

Vytlačili Těšínské tiskárny, a.s.

Preklad © Marína Gálisová, 2014

Copyright © Louise Penny, 2013

Copyright © Three Pines Creations, Inc., 2013

All rights reserved

ISBN 978-80-8159-072-6

JEDEN

Audrey Villeneuveová vedela, že to, čo sa jej zdá, v nijakom prípade nemôže byť pravda. Je predsa dospelá a vie rozoznať skutočnosť od predstáv. No každé ráno, keď sa autom viezla cez tunel Ville-Marie zo svojho domu vo východnom Montreale do práce, videla to. Počula to. Cítila, že sa to deje.

Najprv sa zjaví červený záblesk, keď šoféri dupnú na brzdy. Nákladník vpredú sa zakolíše, dostane šmyk a vrazí do steny. Od betónového tunela sa odráža strašný škripot, valí sa na ňu. Klaksóny, alarmy, brzdy, výkriky.

Potom Audrey vidí, ako zo stropu odpadávajú obrovské betónové bloky a ťahajú so sebou motanicu kovových žíl a šliach. Tunel chrlí svoje vnútornosti. Tie, ktoré držali pokope celú stavbu. Držali pokope Montreal.

Až do dnešného dňa.

A potom, a potom... ovál denného svetla na konci tunela sa zavrie. Ako oko.

Nastane tma.

A dlhé, predĺhé čakanie. Kým ju to rozdrví.

Zázrak staviteľského umu, ktorý spájal jeden koniec s druhým, sa rúcal každé ráno, keď cezeň Audrey Villeneuveová prechádzala.

„Bude to dobré.“ Ticho sa zasmiala. Na sebe. „Bude to dobré.“

Pustila hudbu hlasnejšie a začala si spievať.

No ruky na volante ju zasvrbeli, potom jej ochladli a znecitliveli a zrýchlil sa jej tep. Predné sklo ofrkala voda z mláky. Stierače ju zotreli a zanechali polmesiacovitú šmuhu.

Premávka sa spomalila. Potom zastala.

Audrey vytreštila oči. Toto sa ešte nikdy nestalo. Už prechádzať tunelom bolo nanič. Zastať v ňom bolo nepredstaviteľné. Paralyzovalo jej to mozog.

„Bude to dobré.“ No nepočula vlastný hlas, tak slabo dýchala a tak silno jej čosi zavýjalo v hlave.

Laktom stisla gombík, zamkla dvere. Nie preto, aby sa nikto nedostal

dnu, ale aby sa ona nedostala von. Aby neotvorila dvere a s krikom sa nerozbehla po celom tuneli. Zovrela volant. Pevne. Pevne. Pevnejšie.

Očami behala po ošpliechanej stene, po strope, po druhej stene na opačnej strane.

Praskliny.

Preboha, praskliny!

Pokúšali sa ich prekryť.

Nie opraviť, len zamaskovať.

To neznamená, že sa tunel zrúti, ubezpečovala sa.

Lenže praskliny sa šírili a ovládli jej myšlienky. Zbavili ju logiky. Monštra z jej predstavivosti ožili a tlačili sa z prasklín v múroch von.

Vypla hudbu, aby sa mohla sústrediť, nastražila všetky zmysly. Auto pred ňou sa o centimeter pohlo. Potom zastalo.

„Choď, choď, choď,“ prosila.

Lenže Audrey Villeneuvová bola uväznená a vystrašená. Nemala kam ísť. Tunel bol nanič, ale to, čo na ňu čakalo na sivom decembrovom slnku, bolo ešte horšie.

Vedela to celé dni, týždne, mesiace – ak má byť úprimná, vedela to celé roky. Príšery sú skutočné. Žijú v prasklinách tunelov, v tmavých uličkách a v úhladných radovkách. Volajú sa napríklad Frankenstein a Dracula, Martha, David a Pierre. Človek ich takmer vždy nájde tam, kde ich najmenej očakáva.

Pozrela do spätného zrkadla a uvidela dve vystrašené hnedé oči. V tom odraze však videla aj svoju spásu. Svoju striebornú guľku. Svoj drevený kôl.

Boli to pekné šaty na večierok.

Šla ich celé hodiny. Ten čas mohla, ba mala venovať baleniu vianočných darčiekov pre manžela a dcéry. Ten čas mohla, ba mala venovať pečeniu maslových hviezdičiek, anjelikov a veselých snehuliakov, ktorí by mali gombíky z tvrdých a oči z gumových cukríkov.

Audrey Villeneuvová namiesto toho každý večer zamierila do suterénu k šijaciemu stroju. Hrbila sa nad smaragdovozelenou látkou, do tých šiat vložila všetky svoje nádeje.

Oblečie si ich, príde v nich na vianočný večierok, poobzerá sa po miestnosti a pocíti na sebe prekvapené pohľady. V priliehavých zelených šatách bude tá inokedy nemoderná Audrey Villeneuvová stredobodom pozornosti. Tie šaty však nevznikli preto, aby pritiahli pozornosť každého. Len pozornosť jedného muža. Keď sa to stane, Audrey si vydýchne.

Odvzdá mu svoje bremeno a prestane sa trápiť. Kazy sa opravia. Trhliny sa zacelia. Príšery sa vrátia tam, kam patria.

Východ z tunela, ktorý ústil na Champlainovom moste, bol na dohľad. Bežne tadiaľto nechodievala, toto však nebol bežný deň.

Audrey zapla smerovku a videla, že muž z vedľajšieho auta na ňu zagánil. Kam sa trepe? Všetci tu predsa uviazli. Lenže Audrey Villeneuvová bola na tom horšie ako všetci ostatní. Muž jej ukázal prostredník, ale neurazila sa. V Québecu to bolo bežné asi ako priateľské zamávanie. Keby niekedy Québécozania navrhli auto, prostredník by slúžil ako logo. Za normálnych okolností by gesto mužovi opätovala, ale teraz mala plnú hlavu iných vecí.

Pomaly sa posúvala do pravého krajného pruhu, k východu na most. Stenu tunela mala od seba len niekoľko metrov. Tolko dier, do hociktorej by mohla strčiť päšť.

„Bude to dobré.“

Audrey Villeneuevová však už vedela, že to bude všelijaké, ale pravdepodobne nie dobré.

DVA

„Doriti, zožehn timer vlastnú kačku,“ povedala Ruth a tuhšie k sebe privinula Rosu. Ako živý páperový paplón.

Constance Pineaultová sa s úsmevom zadávala pred seba. Pred štyrmi dňami by jej ani nešlo na um zohnať si kačku, teraz však Ruth jej pernatú Rosu závidela. A nielen preto, že kačka počas príkreho decembrového dňa dobre hriala.

Pred štyrmi dňami by jej ani nešlo na um opustiť pohodlné kreslo v bistre pri kozube a sadnúť si na studenú lavičku vedľa ženy, ktorá bola buď opitá, alebo dementná. Nuž, a predsa tu bola.

Pred štyrmi dňami totiž Constance Pineaultová netušila, že teplo máva rôzne podoby. Aj duševné zdravie. Teraz to vedela.

„Obranaaaa!“ zakričala Ruth na decká, čo hrali hokej na zamrznutom rybníku. „Preboha, Aimée Pattersonová, aj Rose by to šlo lepšie!“

Aimée prebehla na korčuliach popri lavičke a Constance začula z jej úst niečo, čo mohlo byť „kačka“. Alebo „makačka“. Alebo aj...

„Zbožňujú ma,“ pochválila sa Ruth pred Constance. Alebo pred Rosou. Alebo pred ničím konkrétnym.

„Boja sa vás,“ poznamenala Constance.

Ruth ju zhodnotila ostrým pohľadom. „Ešte ste tu? Myslela som, že je po vás.“

Constance sa zasmiala a veselý obláčik pary sa od jej úst vzniesol nad dedinské námestie, kde sa pridala k dymu zo sporákov na drevo.

Pred štyrmi dňami si myslela, že sa zasmiala naposledy a najlepšie. Ale teraz, po členky v snehu a so zadkom primrznutým vedľa Ruth zistila, že to tak nie je. Že je ukrytá. Tu v dedinke Three Pines. Kde sa ešte udržiava smiech.

Dve ženy bez slova pozorovali ruch na dedinskom námestí, ticho z času na čas prerušilo len zakvákánie a Constance dúfala, že ho vydala kačka.

Boli takmer rovesníčky, ale inak pravý opak jedna druhej. Constance

bola jemná, Ruth tvrdá. Constance mala hodvábne dlhé vlasy učesané do pedantného uzla, Ruth ich mala ostré a ostrihané nakrátko. Constance bola okrúhla, Ruth samá ruka, samá noha. Samá čepeľ, samý osteň.

Rosa sa pohla a zaplieskala krídlami. Skĺzla Ruth z kolien na zasneženú lavičku a preknísala sa ku Constance. Vyliezla jej na kolená a tam sa usalašila.

Ruth prižmúrila oči. No nepohla sa.

Snežilo deň aj noc, odkedy do Three Pines prišla Constance. Celú dospelosť prežila v Montreale a zabudla, že sneh môže byť až taký krásny. Ona ho zo skúseností brala ako záľahy, ktoré treba odpratávať. Robotu, ktorá padá z oblohy.

Lenže toto bol sneh z jej detstva. Radostný, hravý, jagavý a čistý. Malá kopa takého snehu pýta viac. Lebo taký sneh je na hranie.

Padal na kamenné domy, doštené domy aj tehlové ružové domy, ktoré lemovali dedinské námestíčko. Padal na bistro, na kníhkupectvo, na *boulangerie* aj na obchod so zmiešaným tovarom. Constance to pripadalo, akoby sa tu zastavil alchymista a dedina Three Pines bola výsledkom jeho pokusov. Vyčarovaná z ničoho, umiestnená do údolia. Alebo azda tak ako sneh, aj táto maličká dedinka padla z oblohy, aby poskytla mäkké prístátie tým, ktorí tiež zažili pád.

Keď sem prvý raz Constance prišla a zaparkovala pred Myrnným kníhkupectvom, obávala sa, lebo vločky zhustli a strhla sa metelica.

„Nemám posunúť auto inam?“ pýtala sa Myrny, keď sa chystala do postele. Myrna sa postavila k výkladu svojho kníhkupectva, ktoré nieslo názov *Nové aj prečítané knihy*, a zamyslela sa nad jej otázkou.

„Myslím, že mu je dobre tam, kde je.“

Je mu dobre tam, kde je.

Aj tak bolo. Constance prežila nepokojnú noc, stále očakávala, že snežný pluh spustí sirénu. Upozorní ju, aby si šla vyhrabať auto a posunúť ho ďalej. Okná na izbe sa jej triasli, keď sa do nich zapieral vietor a sneh. Počula, ako metelica zavýja medzi stromami a domami. Ako niečo živé, čo sa vybralo v noci na lov. Napokon v teple pod paplónom zaspala. Keď sa prebudila, metelica bola preč. Constance podišla k oknu, očakávala, že auto cez noc zakrylo najmenej tridsať centimetrov snehu a zostala z neho len biela mohyla. Lenže cesta bola prepluhovaná a všetky autá očistené.

Je mu dobre tam, kde je.

A konečne bolo dobre aj jej.

Sneh padal ešte štyri dni a štyri noci, kým sa s pluhom vrátil Billy Williams. Dovtedy bola dedina Three Pines zasnežená a odrezaná od sveta. Vôbec to však neprekážalo, mali všetko, čo potrebovali.

Sedemdesiatsedemročná Constance Pineaultová si pomaly uvedomila,

že jej naozaj nič nechýba, nielen preto, že je tu bistro, ale aj preto, že to bistro patrí Olivierovi a Gabrimu. Je tu nielen kníhkupectvo, ale Myrnino kníhkupectvo. Pekáreň patrí Sarah, obchod so zmiešaným tovarom zase monsieurovi Béliveauovi.

Prišla sem ako sebestačná mestská žena, a teraz tu sedí pod snehom na lavičke vedľa bláznivej osoby a na kolenách jej sedí kačka.

Komu tu šibe?

Lenže Constance Pineaultová vedela, že jej určite nie, práve naopak, konečne sa jej vrátil zdravý rozum.

„Prišla som vás pozvať na pohárik,“ povedala.

„Pre Kristove rany, baba jedna, prečo ste to nepovedali hneď?“ Ruth vstala a oprášila si vložky z hrubého kabáta.

Constance tiež vstala a vrátila jej Rosu. „Hop na pekáč,“ povedala.

Ruth si odrkla, prijala najskôr kačku a potom aj tie slová.

Olivier s Gabrim práve vyšli z penziónu. Stretli sa s nimi na ceste.

„V tejto metelici je aj teplým zima,“ povedala Ruth.

„Býval som čistý ako čerstvý sniežik,“ dôverne pošepol Gabri do ucha Constance. „Potom ma odvialo sem.“

Olivier a Constance sa zasmiali.

„Mae Westová?“ tipla si Ruth. „A nebude Ethel Mermanová žiarliť?“

„On môže byť, kým len chce, miesta je v ňom dosť,“ vyhlásil Olivier s pohľadom upretým na svojho mohutného partnera.

Constance predtým neprichádzala do kontaktu s homosexuálmi, aspoň to o nikom nevedela. Vedela o nich len toľko, že sú to zakaždým „oni“. Nikdy nie „my“. A že to, čo robia, je neprirodzené. Prinajlepšom bola homosexualitu ochotná pokladať za chybu. Chorobu.

No väčšinou o nich premýšľala len kriticky, ak vôbec. Ba až s odporom.

To sa zmenilo pred štyrmi dňami. Keď začalo snežiť a dedinka v údolí zostala odrezaná od sveta. Keď Constance zistila, že Olivier, ku ktorému sa dovtedy správala chladne, jej vyhrabal auto. Bez pýtania. Bez slova.

Keď z okna svojej izby v Myrninom podkroví nad kníhkupectvom zbadala, ako sa Gabri prediera cez fujavicu s kávou a teplými croissantmi pre tých obyvateľov dedinky, ktorí nemohli prísť raňajkovať do bistra.

Dívala sa, ako do jedného domu odniesol jedlo, potom lopatou očistil verandu, schody a chodník.

Odišiel. A pobral sa k ďalšiemu domu.

Constance pocítila na predlakti silnú Olivierovu ruku, ktorá jej dodávala pocit bezpečia. Keby teraz do dediny prišiel cudzí človek, čo by si pomyslel? Že Gabri a Olivier sú jej synovia?

V to dúfala.

Constance vošla do dverí a zacítila už známu vôňu bistra. Trámy z tmavého dreva aj borovicové dlážky so širokými doskami po vyše storočí nasiakli dymom z javorových polien a parou zo silnej kávy.

„Nech sa páči sem.“

Constance šla za hlasom. Cez okná s malými tabuľkami prenikalo toľko denného svetla, koľko sa dalo, ale vnútri bolo stále šero. Pozrela na jeden a potom na druhý kamenný kozub, ktoré stáli na oboch koncoch bistra, rozžiarené veselými plameňmi a obklopené pohodlnými pohovkami a kreslami. Uprostred miestnosti medzi kozubmi a sedacími kútmí stáli starožitné borovicové stoly obložené príbormi a bielym porcelánom z rôznych súprav. V rohu sa týčil vysoký a hustý vianočný stromček, červené, modré a zelené žiarovky boli zapnuté, na konároch visela chaotická zmes čačiek, korálikov a umelých cencúľov.

V kreslách sedelo niekoľko zákazníkov so šálkou *café au lait* alebo horúcej čokolády. Čítali včerajšie francúzske a anglické noviny.

Zvolanie vyšlo z druhého konca miestnosti, a hoci Constance tú ženu zreteľne nevidela, bolo jej jasné, kto sa to ozval.

„Objednala som vám čaj.“ Myrna na nich čakala postojacky pri jednom kozube.

„To, dúfam, hovoríš jej,“ zašomrala Ruth a vybrala si najlepšie miesto pri ohni. Nohy si hned vyložila na podnožku.

Constance objala Myrnu a pod hrubým svetlom pocítila jej mäkké telo. Hoci Myrna bola robustná černoška a od nej takmer o dvadsať rokov mladšia, objímala a voňala ako Constancina matka. Constance to najskôr prekvapilo, akoby ju ktosi mierne postrčil a ona stratila rovnováhu. No potom sa na tie objatia začala tešiť.

Constance popíjala čaj, pozorovala mihotavé plamene a na pol ucha počúvala, ako sa Myrna s Ruth zhovárajú o novej dodávke kníh, ktorú zdržalo sneženie.

Pristihla sa, že v tom teple jej klesajú viečka.

Len štyri dni. A už má dvoch homosexuálnych synov, veľkú černošskú mamu, za kamarátku vyšinutú poetku a možno, možno začne chovať kačku.

Nič také od tejto návštevy neočakávala.

Plamene ju takmer zhypnotizovali a v ich žiare sa zamyslela. Vôbec si nebola istá, či Myrna chápe, prečo sem prišla. Prečo sa s ňou po toľkých rokoch spojila. Myrna to musí pochopiť, je to životne dôležité, ale čas sa kráti.

„Prestáva snežiť,“ povedala Clara Morrowová. Prehrabla si rukami vlasy, rozstrapatené od klobúka, ale výsledok bol ešte horší.

Constance sa prebrala a uvedomila si, že nevie, kedy k nim Clara prišla.

S Clarou sa zoznámila už v prvý večer. Spolu s Myrnou dostali pozvanie

na večeru, a hoci sa Constance túžila najesť v súkromí iba s Myrnou, nevedela, ako má zdvorilo odmietnuť. Tak si natiahli kabáty a čižmy a prebrodili sa ku Clare.

Mali tam byť len tri, a už to bolo dosť nanič, ale potom sa ukázala Ruth Zardová so svojou kačkou a nanič večer sa zmenil na úplné fiasko. Kačka Rosa celý večer kvákala a neznelo to ako *káč*, ale ako *sráč*, *sráč*, *sráč*. A Ruth len pila, kliala, urážala a skákala všetkým do reči.

Ako inak, Constance už o nej počula. Laureátka Ceny generálneho guvernéra bola kanadskou verziou šibnutej, zatrpknutej národnej umelkyne.

Kto ti tak ublížil / tak hlboko a kruto / že každú podávanú ruku / vítaš s vycerenými zubami?

Dobrá otázka, uvedomila si Constance, ako plynul večer. Bola v pokušení položiť ju bláznivej poetke, ale neurobila to, lebo sa bála, že tá sa jej spýta na to isté.

Clara urobila omelety s roztopeným kozím syrom. Ako príloha bol zeleninový šalát a čerstvé, ešte teplé bagety. Jedli vo veľkej kuchyni, a keď dojedli a Myrna uvarila kávu a Ruth s Rosou sa utiahli do obývačky, Clara ju zaviedla do ateliéru. Bol zaprataný, plný štetcov, paliet a plátien. Páchol olejovými farbami, terpentínom a zrelými banánmi.

„Peter by mi nedal pokoj, kým by som to neupratala,“ vzdychla pri pohľade na to dopustenie Clara.

Clara pri večeri hovorila o tom, že s manželom žijú oddelene. Constance sa zatvárala čo najsúcitnejšie a zároveň uvažovala, či by sa jej nepodarilo utiecť okienkom v kúpeľni. Smrť v záveji nemôže byť až taká zlá...

A tu sa Clara znovu rozhovorila o manželovi. O odlúčenom manželovi. Bolo to, akoby sa predvádzala v spodnej bielizni. Obnažovala svoje intímnosti. Bolo to nevkusné, neslušné a nepotrebné. A Constance sa túžila len vrátiť domov.

Z obývačky začula: „Sráč, sráč, sráč.“ Nevedela a už ani nedbala, či to nadáva kačka alebo poetka.

Clara prešla popri maliarskom stojane. Na plátne sa črtala prízračná silueta, z ktorej sa možno raz stane človek. Constance bez veľkého nadšenia kráčala za Clarou na druhý koniec ateliéru. Clara zažala lampu a svetlo dopadlo na malý obraz.

Spočiatku vyzeral nezaujímavo, alebo aspoň nenápadne.

„Rada by som vás namaľovala, ak nemáte nič proti tomu,“ povedala Clara a na svoju návštevníčku ani nepozrela.

Constance sa naježila. Vari ju Clara spoznala? Vie, kto je?

„Radšej nie,“ rezolútne odmietla.

„Chápem,“ prikývla Clara. „Ani ja neviem, či by som sa dala namaľovať.“

„Prečo nie?“

„Bojím sa, čo by vo mne niekto uvidel.“

Clara sa usmiala a vrátila sa k dverám. Constance šla za ňou, ale ešte predtým sa naposledy pozrela na maličký obrázok. Bol to portrét Ruth Zardovej, ktorá medzitým zaspala a teraz chrápala na Clarinej pohovke. Na tomto obrázku si však stará poetka pridržovala pod hrdlom modrý šál, jej chudé ruky pripomínali pazúry. Na krku sa jej jasne črtali žily a šlachy, pokožka bola totiž priesvitná ako prieklepový papier.

Clara zachytila jej zatrpknutosť, osamelosť a zlosť. Constance od portrétu zrazu nedokázala odtrhnúť oči.

Aj pri dverách ateliéru sa ešte obzrela. Zrak už nemala taký dobrý ako zamladi, ale ani nemusela mať, aby uvidela, čo sa Clare v skutočnosti podarilo namaľovať. Bola to Ruth. No zároveň niekto iný. Bol to obraz, aký Constance vidala v detstve a pokľačiaci.

Bola to stará bláznivá poetka, ale bola to aj Panna Mária. Božia matka. Zabudnutá, rozhorčená. Opustená. Zazerala na svet, ktorý si už nepamätal, čo mu dala.

Constance sa uľavilo, že odmietla Clarinu požiadavku na portrét. Ak takto v Clare vidí Božiu matku, čo by uvidela v nej?

Neskôr v ten večer sa Constance zatúlala, zdanlivo bezcieľne, späť k dverám do ateliéru.

Na portrét stále dopadalo jediné svetlo a ešte aj od dverí Constance videla, že jej hostiteľka nenamaľovala iba šialenú Ruth. A ani zabudnutú a zatrpknutú Máriu. Starena z obrazu pozerala do diaľky. Do temnej a pustej budúcnosti. A predsa. Predsa. Niečo tam bolo. Tesne mimo dosahu. Vynáralo sa to. Ešte niečo iné.

Clara zachytila zúfalstvo, ale zachytila aj nádej.

Constance si vzala kávu a vrátila sa k Ruth, Rose, Clare a Myrne. Začala ich skutočne počúvať. A začala tápavo chápať, aké by to bolo, keby k tvári mohla priradiť viac než len meno.

To sa stalo pred štyrmi dňami.

A teraz bola pobalená, prichystaná na odchod. Posledná šálka čaju v bistre a vyrazí na cestu.

„Nechod' preč.“

To ju potichu oslovila Myrna.

„Musím.“

Constance uhla pred jej pohľadom. Bol príliš dôverný. Radšej sa zadívala z postriebrených okien na zasneženú dedinu. Zvečerievalo sa a na stromoch a domoch sa zažínali vianočné svetlá.

„Môžem sa vrátiť? Na Vianoce?“

Nastalo veľmi dlhé ticho. Constance znovu pocítila všetky obavy, vy-

kradli sa k nej z toho ticha. Sklopila oči, pozrela si na ruky, zopnuté v lone. Pozabudla sa. Dala sa oklamať, že je v bezpečí, že ju tu majú radi, že je tu vítaná.

Potom na ruke pocítila inú, veľkú, a zdvihla pohľad.

„To by som sa tešila,“ povedala Myrna a usmiala sa. „Bolo by to super.“

„Super?“ spýtal sa Gabri, ktorý si práve sadol na pohovku.

„Constance príde na Vianoce sem.“

„Paráda. Na Štedrý večer môžete s nami v kostole spievať koledy. Máme nacvičené všetky hity. Tichú noc. Noël...“

„Teplú noc,“ dodala Clara.

„Buzi-buzi-bom,“ dodala Myrna.

„Samé klasiky,“ prikývol Gabri. „Ale tento rok nacvičujeme aj jednu úplne novú.“

„Dúfam, že nie Presvätú noc,“ povedala Constance. „To by asi bolo na mňa priveľa.“

Gabri sa zasmial. „Nie, Hurónsku koledu. Poznáte ju?“ Zaspieval z tradičnej québeckej piesne niekoľko taktov.

„Tú mám rada,“ povedala. „Ale už ju nikto nespieva.“

Nemalo ju prekvapiť, že v tejto dedinke nájde zase niečo, na čo zvyšok sveta takmer zabudol.

Constance sa rozlúčila a sprevádzaná volaním „*À bientôt!*“ spolu s Myrnou prešla k autu.

Constance naštartovala motor, aby sa rozohrial. Na hokej už bola tma a decká odchádzali z ľadu, na korčuliach krivkali snehom a opierali sa o hokejky.

Teraz alebo nikdy, pomyslela si Constance.

„Aj my sme to robievali,“ povedala a Myrna sledovala jej pohľad.

„Hrávali ste hokej?“

Constance prikývla. „Mali sme vlastný tím. Trénoval nás otec. Mama povzbudzovala. Frère André mal hokej najradšej.“

Pozrela Myrne do očí. *Tak*, pomyslela si. *A je to*. Mrzké tajomstvo vyšlo najavo. Keď sa vráti, Myrna jej adresuje veľa otázok. A Constance až teraz konečne vedela, že na ne odpovie.

Myrna pozerala za odchádzajúcou priateľkou a tomu rozhovoru už nevenovala ani myšlienku.

TRI

„Dobre si to premyslite,“ povedal Armand Gamache. Takmer neutrálnym tónom. Takmer. No výraz jeho tmavohnedých očí sa nedal s ničím pomýliť.

Oči boli ostré a studené. A neústupčivé.

Pozeral na agenta ponad polovičné čítacie okuliare a čakal.

Zasadačka stíchla. Zamrel šuchot papierov aj občasný nezdvorilý šepot. Ešte aj pobavené pohľady zamrzli.

Všetci sa sústredili na hlavného inšpektora Gamachea.

Inšpektorka Isabelle Lacostová, ktorá sedela vedľa neho, pozrela na šéfa a vzápätí na zhromaždených agentov a inšpektorov. Toto bola pravidelná týždenná schôdza oddelenia vražd québeckej polície – Sûreté du Québec. Stretnutie zamerané na výmenu nápadov a informácií o vyšetrovaných prípadoch. Kedysi sa odohrávali v duchu spolupráce, ale teraz sa tejto hodinky čoraz väčšmi desila.

A ak to takto vníma ona, ako sa asi cíti hlavný inšpektor?

Lenže čo šéf cíti a čo si myslí, to sa dalo odhadnúť čoraz ťažšie.

Isabelle Lacostová ho poznala lepšie ako ktokoľvek v tejto miestnosti. Prekvapene si uvedomila, že s ním aj najdlhšie slúži. Ostatných zo starej gardy presunuli, buď na vlastnú žiadosť, alebo na rozkaz hlavného superintendanta Francoeura.

A namiesto nich sem prevelili túto zberbu.

Najúspešnejšie oddelenie vražd v krajine doslova vypitvali a prázdne miesta zaplnili lenivými, bezočivými, neschopnými gaunermi. No boli naozaj neschopní? Pri vyšetrovaní vražd nepochybne, ale spočívala ich úloha skutočne len v tom?

Samozrejme, že nie. Vedela a tušila, že to vie aj Gamache, prečo sú títo muži a ženy naozaj tu. Nie na to, aby riešili vraždy.

Napriek tomu sa hlavnému inšpektorovi Gamacheovi ešte stále darilo viesť tento tím. Držať ich na uzde, hoci len tak-tak. Krehká rovnováha sa narúšala a Lacostová to cítila. Každý deň prichádzali noví a noví agenti. Videla, ako sa na seba veľavýznamne usmievajú.

Lacostovej sa zdvihol žalúdok.

Davové šialenstvo. Áno, šialenstvo vtrhlo na toto oddelenie. A hlavný inšpektor Gamache ho každý deň zapriahol a držal pod kontrolou. Čoraz s väčšou námahou. Ako dlho to vydrží, kým sa mu všetko vymkne z rúk?

Inšpektorka Lacostová žila s mnohými obavami a väčšinou sa týkali jej detí, syna a dcéry. Aby sa im nič nestalo. Vedela, že tie obavy sú prevažne iracionálne.

Ale obava, čo sa stane, ak hlavný inšpektor stratí vládu nad oddelením, iracionálna nebola.

Zachytila pohľad jedného zo starších agentov, ktorý sa vyvaloval na stoličke s rukami skríženými na prsiach. Očividne sa nudil. Inšpektorka Lacostová si ho karhavo premerala. Sklopil zrak a očervenel.

Zahanbil sa. Ešteže tak.

Gánila ďalej, tak sa vystrel a položil ruky na stôl.

Prikývla. Bolo to víťazstvo, hoci malé a nepochybne dočasné. Aj také sa však v týchto časoch počítali.

Inšpektorka Lacostová znovu obrátila hlavu ku Gamacheovi. Veľké ruky mal distingvovane zložené na stole. Na týždennom hlásení. Vedľa papiera ležalo pero. Pravá ruka sa mu trošku triasla a ona dúfala, že si to okrem nej nikto nevšimne.

Bol hladko oholený a do poslednej nitky vyzeral na to, čím bol – na muža, čo sa blíži k šesťdesiatke. Nebol fešák, ale bol distingvovaný. Skôr ako profesor než policajt. Skôr ako bádateľ než lovec. Voňal santalovým drevom s náznakom ružovej vody a každý deň nosil do práce sako a kravatu.

Tmavé vlasy mu šediveli, na spánkoch a okolo uší ich mal zastrihnuté a mierne zvlnené. Na tvári sa črtali vrásky, ktoré zanechal vek, starosti i smiech. Hoci v poslednom čase sa veľa nesmial. A na ľavom spánku mal už navždy jazvu. Pripomínala udalosti, na ktoré by nikto z nich aj tak nezabudol.

Meral niečo nad meter osemdesiat a bol mohutný, pôsobivý. Nie vyslovene svalnatý, ale ani tučný. Jednoducho solídny.

Solídny, pomyslela si Lacostová. Ako pevnina. Ako mys, ktorý čelí šíremu moru. Žeby sa na ňom po toľkom neúprosnom vlnobití prehlbovali zárezy a ryhy? Žeby sa objavovali praskliny?

Hlavný inšpektor Gamache v tejto chvíli nejavil známky erózie. Uprene pozeral na previnilca a ešte aj Lacostová pocítila stopu súcitu. Nový agent si zmýlil skalný mys s piesčinou. Až teraz, a to už bolo neskoro, mu došlo, na čo narazil.

Videla, ako sa bezočivosť mení na znepokojenie, potom na zľaknutie. Pozrel na kamarátov, hľadal u nich podporu, ale oni ako hyeny vo svorke cúvli. Takmer slintali v očakávaní, ako svojho druhu roztrhajú.

Až do tejto chvíle si Lacostová neuvedomila, ako nadšene sa svorka vrhá na svojich vlastných členov. Alebo im aspoň odmieta pomôcť.

Pozrela na Gamachea, ktorého pevný pohľad spočíval na nervóznom agentovi, a vedela, že presne o to teraz šéfovi ide. Skúša ich. Skúša ich lojalitu. Oddelil jedinca od svorky a čaká, či mu niekto príde na pomoc.

Nikto.

Isabelle Lacostová si trochu vydýchla. Hlavný inšpektor Gamache tu stále velí.

Gamache ďalej hľadel na agenta. Ostatní sa začali hniesdiť. Jeden sa dokonca zdvihol a mrzuto prehodil: „Mám robotu.“

„Sadnite si,“ zavelil šéf, no nepozrel naňho. Muž dopadol na stoličku ako kameň.

Gamache čakal. Stále čakal.

„*Désolé, patron*,“ ospravedlnil sa napokon agent. „Toho podozrivého som ešte nevypočul.“

Slová sa kĺzali po stole. Nanič priznanie. Všetci počuli, ako tento agent klame, že podozrivého vypočúval, a teraz čakali, čo s ním urobí hlavný inšpektor. Ako ho roztrhá v zuboch.

„Porozprávame sa o tom po schôdzi,“ povedal Gamache.

„Áno, pane.“

Stôl okamžite zareagoval.

Prefíkané úsmevy. Šéf najskôr prejavil silu, teraz však uňho vycítili slabosť. Keby bol agenta rozniesol na kopytách, boli by si ho vážili. Báli by sa ho. Ale teraz zavetrili krv.

A Isabelle Lacostová si pomyslela, panebože, ešte aj ja som si želala, aby šéf toho agenta zahanbil a ponížil. Aby ho priklincoval k stene na výstrahu všetkým, ktorí si pohnevajú hlavného inšpektora Gamachea.

Tu je hranica, ďalej ani krok.

Lenže Isabelle Lacostová bola v Sûreté už dosť dlho, aby vedela, že je oveľa jednoduchšie strieľať ako hovoriť. Oveľa jednoduchšie je kričať ako byť rozumný. Oveľa jednoduchšie je zahanbiť seba aj iných, zneužívať autoritu, ako byť dôstojný, zdvorilý aj k tým, ktorí sami zdvorilosťou ani nenapáchli.

Že láskavosť si vyžaduje viac guráže ako odvaha.

No časy sa zmenili. Sûreté sa zmenila. Ovládla ju kultúra, ktorá odmeňuje krutosť. Podnecuje krutosť.

Hlavný inšpektor Gamache to vedel. A predsa práve ukázal svoje slabé miesto. Urobil to náročky? Alebo je na tom naozaj tak zle? Lacostová nevedela.

Už to nevedela.

Zato však vedela, že za posledných šesť mesiacov videl hlavný inšpektor, ako jeho oddelenie opúšťa dobro a prichádza tam zlo. Jeho

práca sa rozpadáva. Díval sa, ako odchádzajú verní alebo sa obracajú proti nemu.

Spočiatku proti tomu bojoval, ale postupne ho premohli. Nespočetne veľakrát videla, ako sa vrátil do svojej kancelárie po hádke s hlavným superintendantom. Zakaždým sa vrátil ako porazený. A teraz to vyzeralo, že už nemá veľa síl vzdorovať.

„Ďalší,“ povedal Gamache.

Takto to šlo ešte hodinu. Každý agent dôkladne odskúšal Gamacheovu trpezlivosť. Ale skalný mys nepovolil. Nedrobil sa, nič nenaznačovalo, že by táto námaha mala na šéfa nejaký vplyv. Schôdza sa napokon skončila a Gamache vstal. Inšpektorka Lacostová vstala s ním a ostatní zaváhali, kým sa zdvihol aj prvý z agentov. Vo dverách sa hlavný inšpektor obrátil a pozrel na agenta, ktorý mu klamal. Len krátko, ale aj to stačilo. Agent pristúpil ku Gamacheovi a kráčal za ním do kancelárie. Keď na nej šéf zatváral dvere, inšpektorka Lacostová mu na tvári zazrela letmú grimasu.

Výčerpánie.

„Posaďte sa.“ Gamache ukázal na miesto a sám si sadol na otáčavú stoličku za stolom. Agent sa pokúsil tváriť odvážne, ale pred prísnou tvárou rýchlo splasol.

Šéf prehovoril a v hlase mu znela prirodzená autorita.

„Ste tu spokojný?“

Otázka agenta prekvapila. „Asi áno.“

„Očakávam lepšiu odpoveď. Otázka je jednoduchá. Ste tu spokojný?“

„Nemám na výber, musím tu byť.“

„Máte na výber. Môžete odísť. Nie ste nikomu zaviazaný. A odhadujem, že nie ste taký hlupák, akého tu hráte.“

„Nehráam hlupáka.“

„Nie? Kto iný ako hlupák sa vykašle na výsluch kľúčového podozrivého v prípade vraždy? Kto iný ako hlupák potom klame, hoci musí vedieť, že druhý tú lož odhalí?“

Agent však určite neočakával, že ho odhalia. Nepochybne mu vôbec nezišlo na um, že sa ocitne so šéfom sám v jeho kancelárii. Na koberčeku.

No najmä mu nezišlo na um, že šéf ho nerozdupe, neznosí ho pod čiernu zem, ale bude si ho len zamyslene prezerať.

„Áno, bolo to hlúpe,“ priznal agent.

Gamache ho ďalej pozoroval. „Je mi jedno, čo si o mne myslíte. Je mi jedno, čo si myslíte o svojom pôsobení tu. Máte pravdu, neprišli ste sem z vlastnej vôle, ale ani z mojej. Nemáte kvalifikáciu na vyšetrovanie vražd. Ale ste agent Sûreté du Québec, ktorá sa zaraďuje k slávnym policajným zborom sveta.“

Agent sa zmražil, potom sa mu na tvári mihlo prekvapenie.

Hlavný inšpektor nežartuje. Naozaj tomu verí. Verí, že Sûreté du Québec je slávny a schopný policajný zbor. Nárazník medzi občanmi a tými, ktorí im chcú ublížiť.

„Ak si dobre pamätám, prišli ste sem z oddelenia pre vážne zločiny.“

Agent prikývol.

„Určite ste videli strašné veci.“

Agent sa ani nepohol.

„Je ťažké nestať sa cynikom,“ potichu pokračoval šéf. „Tu máme výhodu, pretože sa venujeme jednému typu práce. Sme špecialisti. Ale máme aj nevýhodu, pretože pracujeme so smrťou. Vždy, keď zazvoní telefón, niekto prišiel o život. Niekedy je to nehoda. Inokedy samovražda. Prípadne sa z toho vykluje prirodzená smrť. No väčšinou sú tie úmrtia veľmi neprirodzené. A vtedy prichádzame na scénu my.“

Agent sa hlboko zadíval do šéfových očí a mal dojem, že na okamih zazrel všetky tie príšerné úmrtia, ktoré sa tam dňom i nocou už roky hromadili. Mladých aj starých. Deti. Otcov, matky, dcéry, synov. Zabitých. Zavraždených. Obratých o život. A ich telá skladali k nohám tohto muža.

Akoby sa k nim potichu pripojila sama Smrť a vzduch v jej prítomnosti začal smrdieť stuchlinou.

„Viete, čo som sa po troch desaťročiach práce so smrťou naučil?“ spýtal sa Gamache. Pritom sa naklonil k agentovi a stíšil hlas.

Agent sa mimovoľne tiež nahol dopredu.

„Naučil som sa, aký vzácny je život.“

Agent naňho pozeral a čakal ešte niečo, no keď sa nič viac nedozvedel, opäť sa zhrbil.

„Práca, ktorú robíte, nie je bezvýznamná,“ povedal šéf. „Ľudia sa na vás spoliehajú. Ja sa na vás spolieham. Prosím, berte ju vážne.“

„Áno, pane.“

Gamache vstal a agent s ním. Šéf ho odprevadil k dverám a pri jeho odchode kývol hlavou.

Všetci v spoločnej kancelárii oddelenia vražd sa dívali a čakali na výbuch. Čakali, kedy hlavný inšpektor Gamache zatne do previnilca tesáky. Ešte aj Lacostová na to čakala a chcela to vidieť.

No nestalo sa nič.

Agenti na seba kradmo pozerali a už sa ani neobťažovali tajiť, akí sú spokojní. Legendárny hlavný inšpektor Gamache je slaboch. Ešte neklesol na kolená, no čoskoro sa to stane.

Gamache zdvihol zrak od textu, keď Lacostová zaklopala.

„Smiem ísť ďalej, *patron*?“ opýtala sa ho.

„Samozrejme.“ Vstal a ukázal na stoličku.